

Človek pred aj za literatúrou (v koncepcii Vladimíra Petríka)

Peter Darovec

**DAROVEC, P.: The Human in front of and behind Literature
(in Vladimír Petřík's Conception)
SLOVENSKÁ LITERATÚRA 66, No. 3, p. 172 – 179**

Key words: Vladimír Petřík, literary history and literary criticism, humanocentric conception of literature, literary life, memory of literature, authenticity

This paper characterizes Vladimír Petřík as a literary critic and a literary historian with a humanistic orientation. Petřík's all-life interest in literature is predominantly seen here as an interest in the human who produces literature and who it is meant for. This is also why Petřík preferred human reader's empathy to a strict scientific methodology in order to approach literature. The study searches for such manifestations of Petřík's humanocentric conception of literature, especially for those in his book of memoir dialogues with Vladimír Barborík, which was published under the title of *Hľadanie minulého času/In Search of the Past Time*. In that book Petřík authentically depicts literature, men of letters and literary life of his times and that way also speaks indirectly of himself, especially as a perceptive, well-wishing as well as gently ironic observer of the literary world.

Kľúčové slová: Vladimír Petřík, literárna história a literárna kritika, humanocentrická koncepcia literatúry, literárny život, pamäť literatúry, autenticita

Tento text je do istej miery inšpirovaný názvom podujatia, pre ktoré pôvodne vznikol, respektíve jednou, i keď nie primárnou možnosťou jeho čítania. Tento titul – „Vladimír Petřík: človek a literatúra“ – sa zrejme v tom základnom význame dá vnímať ako formulačná verzia tradičnej literárnohistorickej témy, teda „autor a dielo“, kde sa predpokladá skúmanie a usúvzťažňovanie biografických dát autora s literárnymi textami, ktoré počas svojho života vytvoril. Tento, povedzme, typicky literárnohistorický prístup k „životu a dielu“ Vladimíra Petríka je napokon aj celkom namieste, najmä ak si povieme, že on sám bol okrem iného aj literárnym historikom, ktorému takýto prístup k skúmaným autorom a dielam nebol cudzí.

Tým sa však už dostávame k tomu druhému možnému čítaniu názvu „človek a literatúra“. To nás od literárnohistorického vymedzenia témy podujatia posunie k vymedzeniu hlavných oblastí záujmu Vladimíra Petříka. Je to práve človek, ľudia a následne literatúra, ktorú títo ľudia tvoria, čo ho celoživotne profesijne interesovalo. Správne je pritom aj poradie, v ktorom sú tu „človek a literatúra“ uvedené. Nemyslím tým ani tak elementárne logický predpoklad, že najskôr musí byť nejaký človek, aby mohol potom stvoriť nejakú literatúru, ako skôr ich poradie dôležitosti, ktoré zaujímali vo svete Vladimíra Petříka. Inými slovami, tento text vychádza z premisy, že u Petříka bol vždy na prvom mieste človek a až potom bola literatúra, že ho vlastne vždy zaujímali viac ľudia ako ich literárne prejavy, alebo ešte inak, že jeho prístup k literatúre bol hlboko ľudský; že aj kvalitu literatúry meral v prvom rade tým, nakoľko a ako sa vyslovuje k človeku a jeho skutočnému životu. Dokonca aj v ideologicky silne kontaminovaných päťdesiatych rokoch ako mladý kritik podľa vlastných slov kriticky zisťoval, či príbeh a postavy „*znesú porovnanie so skutočnosťou, či sú – povedané dobovou hantírkou – pravdivé*“.¹ Aj tu, v „odživotnenej“ literatúre totalitnej doby, teda preňho ostáva životná skutočnosť jedinou podstatnou mierou literatúry.

Ľuďom rozumel Vladimír Petřík rovnako dobre ako literatúre, preto vedel s ľuďmi vychádzať, ale ľudí vedel aj inšpirovať. Potvrdia to iste mnohí, ktorých hlboko inšpiroval aj niečím takým zdanlivo nezáväzným a nezáväzným, ako sú kaviarenské rozhovory o literatúre a ľuďoch okolo nej. Boli to hovory živé, občas kuriózne, ale nikdy nie vulgárne. Pretože Vladimír Petřík bol vždy rozprávač, ktorý rozprával o kultúre a rozprával vždy kultúrne. Hovoril ticho, nepresadzoval sa za každú cenu, a pritom bol dušou každej stolnej spoločnosti. Rozprával rovnako ako písal – neafektovane, jednoducho. Minimalisticky. Presne. Nemýľil sa. Nemal bohémske maniere, nepotreboval sa totiž predvádzať. Vždy hovoril zaujímavo, ale nikdy nezabával len tak pre zábavu.

Formálne, akademické uvažovanie o literatúre, alebo aj širšie o kultúre, sa uňho celkom prirodzene prepájalo s neformálnym kaviarenským stretávaním sa s ľuďmi. Dostatočne hlboko si uvedomoval, že sú to napokon stále len ľudia, kto tvorí kultúru a že ju zväčša tvoria v stálej interakcii s inými ľuďmi a pre iných ľudí. Že kultúra ako vysoká civilizačná hodnota má v sebe silný etický, ale aj socializačný rozmer.² A ak je kultúra skutočne hodnotou, tak len vtedy, ak nejde o snobsky okázalé predvádzanie vlastnej kultivovanosti a sofistikovanej, ale o kultúru ako podobu humanity – hlbokého a úprimného záujmu o iných ľudí.

Okrem toho, že bol Vladimír Petřík kultúrny rozprávač a rozprávač o kultúre, bol aj človekom medzigeneračnej kultúry. Ako literárny historik i kritik veľmi prirodzene a zároveň hlboko rozumel autorom od neho výrazne starším i tým výrazne mladším. A v kaviarni zasa pri ňom sedeli celkom prirodzene ľudia viacerých generácií a rozumeli si s ním. Tak ako vo svojom písaní, tak aj pri svojom stole vedel prepájať ľudí, ktorí pochádzali zo skutočne vzdialených generačných svetov.

1 PETRÍK, Vladimír: *Hľadanie minulého času*. Otázky Vladimír Barborík. Bratislava : Slovart, 2009, s. 64.

2 O kultúre a jej sociálnom i etickom rozmere pozri napr. FOBELOVÁ, Daniela: *Kultúra v živote človeka*. Banská Bystrica : Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela, 2000, s. 40 či ARISTOTELES: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1979.

174 Ako to robil? Tak, že dokázal nielen rozprávať, ale aj počúvať. Nebol len zdrojom inšpirácie, ale aj sám sa nechal inšpirovať. Bol otvorený a usilovať sa porozumieť.³

Práve preto sa práve on mohol stať prostredníkom medzi hneď niekoľkými generáciami literátov. A preto bol Vladimír Petřík dobrý diskutér a debatér. Nie polemik, pretože namiesto sporu vždy viac veril kooperácii. Bol to človek dialógu; nie iba rozprávania, ale najmä rozprávania sa.⁴ Je preto symptomatické, že dve z jeho posledných publikácií vznikli v spoluautorstve a obe sú viac o ľuďoch a živote literatúry a menej o samotných literárnych textoch. Obe vznikli ako výsledok spolupráce s generačne vzdialeným, a pritom ľudsky blízkym kolegom Vladimírom Barboríkom.⁵

A príznačné je aj to, že jedna z nich, tá kniha, o ktorej bude v tomto príspevku najviac reč, má dokonca podobu dialógu. *Hľadanie minulého času* sú Petříkove memoáre realizované vo forme rozhovoru. Tento žánrový zámer potvrdzuje v edičnej poznámke v úvode knihy spoluautor Vladimír Barborík: „*Skutočný žánrový základ knihy je memoárový, otázky sú predovšetkým podnetom pre pamäť odpovedajúceho...*“⁶ Prečo memoáre ako rozhovor? S miernou dávkou špekulácie môžeme predpokladať, že zručný štylista Petřík by pre svoje životopisné spomínanie nepotreboval pomoc kolegu, vystačil by si zrejme v tomto žánri aj sám. Ak sa do takéhoto projektu napokon predsa len pustil v kolaborácii so svojím mladším kolegom, bolo to pravdepodobne práve pre Petříkovo osobnostné nastavenie, v ktorom hrala veľkú úlohu skromnosť, nepredvádzanie sa – ani svojím vlastným životom a zážitkami. Inými slovami, Vladimír Petřík iste pokladal za slušné a zrejme aj užitočné poctivo a do hĺbky odpovedať na kolegove otázky najmä o jeho profesionálnom – oveľa menej o osobnom – živote, keď už teda ten kolega uznal za vhodné sa tie otázky opýtať. Sám by však zrejme s vlastným memoárovým projektom neprišiel – bolo by to preňho príliš nabubrené. Akceptovateľnejšie bolo spomínať na seba na žiadosť iného človeka, vyjadrenú otázkami, čo treba zodpovedať.

Napokon, ony tie memoáre nie sú zasa až tak výlučne o ňom samotnom. O mnohých iných ľuďoch okolo literatúry sa tu dozvieme minimálne rovnako veľa. A občas aj viac. Nie preto, že by Petřík chcel sám seba zahalovať nejakým tajomstvom – iba mu v niektorých situáciách tí ostatní zrejme prišli zaujímavejší a rozprávačsky podnetnejší. Tak sa tu dozvedáme veľa osobného, no nie trápne

3 Takto nezaujate napokon pristupoval nielen k ľuďom, ale aj k literatúre. Najmä ako literárny kritik sa usiloval o dopredu ničím nezaťažený pohľad na čítaný text, o empatickú otvorenosť voči umeleckému textu a nie o jeho konfrontáciu so svojou vopred definovanou predstavou o kvalitnej, vývinovo produktívnej literatúre. Presne to vyjadril prozaik (a vlastne aj kritik) Pavel Vilíkovský pri charakteristike Petříkovej kritičkej metódy: „Vychádzal vždy z konkrétneho textu, nevnucoval mu svoje predstavy, ale usiloval sa z neho vyčítať autorský zámer a podľa jeho úspešného či neúspešného naplnenia dielo hodnotil.“ (VILIKOVSKÝ, Pavel: O kríze trochu inak. In: *Sme*, roč. 17, 6. marca 2009, s. 28).

4 Keď hovorí o literárnej kritike v prvom rade ako o komunikácii, hovorí vlastne o svojom celoživotnom poslaní v literárnom priestore, ktoré naplnil svojím písaním (kritickým, literárnohistorickým), ale aj svojím rozprávaním (od vážnych rozhovorov až po uvoľnené kaviarenské debaty): „Tvorba sa totiž uskutočňuje v procese komunikácie a už tým, že chce autor svoj výtvor publikovať, vchádza do komunikačného procesu. Hľadá odozvu.“ (Petřík, c. d., s. 129).

5 Okrem publikácie *Hľadanie minulého času*, ktorej sa tento príspevok ďalej venuje, je to aj ich ďalšia spoločná kniha *Pohyb k nehybnosti*, v ktorej V. Petřík a V. Barborík literárnohistoricky komentujú dobové fotografie literárneho života šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov z archívu fotografa Antona Šmotláka a vytvárajú tak plastický obraz doby a dôležitých autorov týchto dvoch desaťročí.

6 Petřík, c. d., s. 5.

intímneho napríklad o Alexandrovi Matuškovi (spomeňme jeho vzťah ku Gustávovi Husákovi), ale aj o ďalších literárnych vedcoch Stanislavovi Šmatlákovi či Oskárovi Čepanovi. A keď príde reč na „ikonického“ vedca Jana Mukašovského, celkom príznačne sa u Petrika ani tu do popredia nestavia jeho vedecká erudícia, ale jeho ľudskosť – v tomto prípade prezentovaná Mukašovského animozitou k L. Štollovi a zavŕšená Petrikovým konštatovaním: „*Mukašovský nebol len ,kožený‘ literárny teoretik, mal svoju ľudskú ,tvár‘ – a celkom sympatickú.*“⁷

Jeho memoárové rozhovory v *Hľadaní minulého času* sú vlastne pamäťou slovenskej literatúry a literárneho života druhej polovice 20. storočia. Pamäť býva často nespoľahlivá, najmä s odstupom času. Ale tej, ktorú reprezentuje Vladimír Petrik, sa dá veriť. Vo svojom písaní býva presný a spoľahlivý. Ak sa napríklad o Petrikovi ako o literárnom kritikovi traduje, že len veľmi výnimočne musel v čase korigovať svoj názor na nejakého autora či knihu, tak v jeho memoároch si zasa môžeme všimnúť schopnosť podávať aj s odstupom niekoľkých desaťročí presné informácie, a to vecným, občas až enumeratívnym spôsobom. V *Hľadaní minulého času* nepíše len svoj vlastný životopis, ale čiastočne aj dejiny svojej vysokej školy, či aspoň krúžku (vymenúva napríklad presne všetkých svojich spolužiakov) a tiež svojho prakticky celoživotného akademického pracoviska, kde registruje množstvo osobností v presných dobových súvislostiach: „*Rozširoval sa práve vtedy krátko predtým založený Ústav slovenskej literatúry SAV ako jeden z ústavov akadémie, ktorá vznikla roku 1953. Riaditeľom bol vtedy Karol Rosenbaum a ten nás viacerých absolventov (niektorých ešte pred absolvovaním) do ústavu prijal. Okrem mňa tam nastúpil K. Tomiš, Š. Drug, J. Noge, trochu neskôr M. Gáfrík (predtým redaktorčil v SVKL) a Marianna Prídavková, vyd. Mináriková.*“⁸ Inde sa zasa „ospravedľuje“ za to, že presne nevie, kto všetko sa zúčastnil na istom spisovateľskom ideologickom školení v roku 1951 (teda pred viac než polstoročím), aby vzápätí spamäti, bez akýchkoľvek podkladov vymenoval väčšinu z účastníkov školenia vrátane príznačných detailov, napríklad že medzi nimi boli „...*traja stredoškólači Ján Beňo, Ján Solovič, Lubomír Feldek – ten bol vôbec najmladší zo všetkých zúčastnených*“.⁹

Takáto pamäť literatúry a literárneho života je vlastne živou podobou literárneho historizmu. So záujmom o ľudí a život „za“ literatúrou súvisí Petrikova inklinácia k literárnej histórii, ktorú vždy uprednostňoval pred teóriou. V *Hľadaní minulého času* sa o tom zmieňuje pri spomínaní na Oskára Čepana: „*Čepan mal porozumenie pre všetkých, ktorí boli teoreticky podkutí. Ja som medzi nich nepatril, mňa skôr lákali literárne dejiny.*“¹⁰

Ani tú literárnu históriu však nevníma ako striktnú vedu. Pred vedeckou metódou uprednostňuje čitateľskú empatiu, intuíciu, vnímavosť.¹¹ Preto mal celý

7 Tamže, s. 185.

8 Tamže, s. 54.

9 Tamže, s. 71.

10 Tamže, s. 83.

11 Z jeho spontánneho záujmu o všetko ľudské napokon vyplýva aj akceptovanie rôznych podôb literatúry – vrátane „lahších“, čitateľsky prístupnejších žánrov, čo v akademických kruhoch nebolo pred nástupom postmodernej módy nijak obvyklé. „Vážna a zábavná literatúra sa síce dajú od seba oddeliť, ale spolu vytvárajú jeden vnútorne diferencovaný celok. A oddá sa mu venovať v oboch prípadoch“ (s. 126). Petrik tu ide vo svojom demokratizačnom geste voči ľahším žánrom tak ďaleko, že spomína na to, ako sa sám pokúsil „...nájst korene slovenskej detektívky“. Tamže, s. 127.

176 svoj profesionálny život blízky kontakt s literárnou kritikou, a preto napríklad pri porovnaní s vedecko-metodickým prístupom ku kritike M. Bakoša súhlasí viac s Matuškovou skepsou voči vedeckosti a preceňovaniu metódy: „*Matuška síce hovorí o vedcoch, ale rovnako to vnímal aj pri ‚vedeckej‘ kritike. Mne, ak môžem hovoriť o sebe pri našich ‚velikánoch‘, konvenoval väčšmi Matuškov názor.*“¹²

Čo Vladimíra Petříka s Alexandrom Matuškom tiež nepochybne spája, je aj onen viackrát spomínaný záujem o človeka za literatúrou: „*Čím mi bol bližší a možno trochu aj vzor? Keď písal o literatúre, vždy ho rovnako zaujímal autor ako text. Ba vlastne v texte hľadal predovšetkým autora, osobnosť.*“¹³

A ak sa naopak od Matušku niečím líšil, tak potom temperamentom. Sám sa v porovnaní s ním pokladá za mierny, nevášnivý typ človeka: „*Závidel som mu, ale znovu som vedel, že toto nebude môj štýl. Bolo naň treba vášne, a tú som nemal.*“¹⁴ Tento deficit vášne by sa v intenciách predchádzajúceho citátu dal chápať ako určitý osobnostný hendikep (predsa len, Matuškoví tú jeho vášnivosť bolo treba závidieť), ale Vladimír Petřík svoju ne-vášnivosť, ne-extrémnosť obrátil na výhodu. Stal sa človekom, ale aj autorom miernosti, ale aj vkusnej miery.¹⁵ Dokázal byť mierny, a nebyť pritom priemerný. Dokázal byť uvážlivý, a nebyť pritom nudný. Vladimír Petřík neohuroval, ale hovoril zaujímavo. Vedel byť vtipný, ale nezabával zbytočne. Nieкто by povedal, že je vo svojom nevášnivo jasnom, prehľadnom písaní až príliš jednoduchý, štylisticky nesofistikovaný, ale ide tu o vedomý prístup autora, ktorý je vo svojej téme natoľko erudovaný, že svoju erudíciu nepotreboval bezobsažne predvádzať.

Milým príkladom neustáleho zachovávaní miery, vyhýbania sa extrémnosti je aj vloženie slov „pomerné“ a „takmer“ do opisu svojej juvenilnej čitateľskej excitácie pri Šoltésovej románe: „*Keďže som bol vtedy pomerne náruživým čitateľom, mal som, za sebou veľkú časť našej klasiky (Vajanský, Kukučín, Šoltésová – jej román Proti prúdu ma v puberte takmer nadchol...).*“¹⁷

Zachovávať mieru však u Petříka neznamená vyhýbať sa groteskným, komickým situáciám so silnou výpovednou hodnotou. V *Hľadaní minulého času* je takýchto historiek hneď niekoľko. V jednej z nich, venovanej smutnému osudu *Náčrtu dejín slovenskej literatúry* v zmenených spoločensko-politických pomeroch, vidíme až bachtinovský poňatý (tragi)komický stret vysokého, duchovného a nízkeho, telesného: „*Rukopis Náčrtu skončil dosť neslávne. Riaditeľ Karol Rosenbaum, ktorý vždy šetril papierom, narezal ho na štvrtiny, čiastočne ich sám používal na koncipovanie a časť z nich sa ocitla na WC.*“¹⁸ Vladimír Petřík nebol prudérny, ale vždy decentný. Záujem o všetko ľudské okolo literatúry a jej tvorcov neustále koriguje diskretnosťou: „*Povedal som si, že keď budem mať pokope viac takýchto intímnych*

12 Tamže, s. 109.

13 Tamže, s. 114.

14 Tamže.

15 Ide o parafrázu názvu článku Vladimíra Barboríka: „Najzhovievavejší z kritikov“ – kritik miery: črta. In: *Slovenská literatúra*, roč. 56, 2009, č. 3, s. 183 – 187.

16 Zvýraznil P. D.

17 Petřík, c. d., s. 172.

18 Tamže, s. 80.

faktov,¹⁹ napíšem dáke *Tajné dejiny slovenskej literatúry*. Možno by sa potom slovenská literatúra aj čítala. Hovorím to ako vtíp, no my naozaj nemáme ani o najväčších autoroch, povedzme, záživne napísané životopisy, kde by sa prezentovala aj ich ľudská stránka. Je to škoda.“²⁰

Vladimír Petřík odpovedá vo svojich memoároch na otázky o svojej dobe a svojom (teda literárnom) prostredí. V odpovediach píše o tom, čo sa ho týkalo, k čomu mal čo povedať. Píše takpovediac „cez seba“; je to písanie stále osobné, ale nie sebastredné. Petřík dokázal byť zaujatým a zároveň akoby aj nestranným pozorovateľom vlastného (literárneho) života medzi životmi iných. Ak tu aj hodnotí seba, tak zasa len cez hodnotenie iných. A ak sa to hodnotenie náhodou javí byť kladné, hneď ho spochybni. Buď súvislosťami, v ktorých to hodnotenie odznelo, alebo jeho skrytou motiváciou. Prípadne uplatní oba tieto spôsoby „seba-spochybnenia“ naraz. Tak ako v scéne, kde ho Juraj Špitzer presviedča, aby vstúpil do komunistickej strany a označuje ho pritom za „slušného človeka“. Petřík nezabudne toto označenie spochybniť hneď ďalšou vetou v zátvorke: (Špitzer) „Dôvodil aj tým, že strana bude vyzerať tak, akí ľudia v nej budú. Mňa pokladal za slušného človeka. (Myslím si však, že túto ‚fintu‘ používal častejšie, lebo jeho ‚zásluhou‘ sa ocitlo v strane dosť ľudí.)“²¹ Ak Petřík vo svojej knihe náhodou občas vystupuje v situácii, v ktorej by mohol na čitateľa pôsobiť „hrdinsky“, dá si záležať na tom, aby tú situáciu opísal čím obyčajnejšie, nehrdinsky. Napríklad keď opisuje okolnosti svojho vylúčenia zo strany v dôsledku normalizačných previerok, spraví to najneutrálnejšie a najnacionálnejšie, ako sa len dá: „Hlavnou otázkou, ktorú každý dostal a musel na ňu odpovedať, bolo, či súhlasil alebo nesúhlasil so vstupom vojsk. V podstate preto tie previerky boli. Ja som povedal nie, a tak ma zo strany vyložili.“²² Svoj perestrojkový konflikt s manželkou komunistickeho funkcionára Fojtíka uvádza tiež príznačne vetou so spochybňujúcim adjektívom: „Moja nespokojnosť vyústila do **poloodvážneho** kroku.“²³ A aby náznak možného hrdinstva predsa len neostal kdesi v textovom povetří – už o pár strán sa úprimne hanbí za svoj konformný príspevok do normalizačného zborníka aplikujúceho *Poučenie z krízového vývoja v strane a v spoločnosti* do literatúry.

Jednoduché, priame rozprávanie ústi v jeho memoárových rozhovoroch do neavizovanej, no celkom zreteľnej úprimnosti. Petřík sa nepotrebuje ani v takom – z povahy vecí – dosť egocentricky zameranom žánri, ako sú memoáre, nejako zvýznamňovať a ani skrášľovať. Dokáže bez okolkov priznať aj svoju občasnú, ľudsky pochopiteľnú, kolaboráciu s režimom či už päťdesiatych alebo sedemdesiatych rokov: „Ale ako čas plynul, postupne sme sa s tým nastupujúcim socializmom zblížovali,“²⁴ čo vzápätí bez veľkých emócií názorne demonštruje na svojej – iba odloženej – účasti na budovateľských brigádach: „Ja som sa neprihlásil, ale o rok dva

19 V. Petřík naznačuje, že sa v Dolnom Kubíne dozvedel, prečo Hviezdoslavova manželka nemohla mať deti a podobné pikantérie.

20 Petřík, c. d., s. 176.

21 Tamže, s. 89.

22 Tamže, s. 161.

23 Petřík, c. d., s. 181 (zvýr. P. D.).

24 Tamže, s. 46.

178 *som už bol medzi brigádnikmi.*“²⁵ Ani s odstupom viac než polstoročia sa nepokúša vyčleniť svoj osobný príbeh z dobového kontextu. V dvoch po sebe nasledujúcich vetách najprv pomenúva praktiky režimu a vzápätí aj svoju (akokoľvek okrajovú a komickú) účasť na nich: „*Naša obec sa kolektivizácii dlho bránila, družstvo vzniklo až v druhej polovici 50. rokov. Nátlak, ktorý sa pritom robil, bol na hranici únosnosti.*“ A pokračuje: „*Raz som sa musel do agitácie zapojiť aj ja.*“²⁶ Do zlyhania svojej generácie nikdy nezabudne vložiť jasne a zreteľne aj seba: „*Ak sme teda písali, ak som písal, tak najskôr by sa dal použiť termín prispôbenie sa celkovej situácii.*“²⁷ Nejde tu však o nejaké demonštratívne flagellantstvo – ani voči sebe, ani voči svojej generácii. Vidí sa reálne, vecne. Tak, ako sa nepotrebuje vyvíňovať, nepotrebuje sa ani obviňovať: „*A v mojom prípade nešlo ani o ctižiadosť, tej som mal totiž vždy málo.*“²⁸

A skutočne. Vladimír Petřík nepotreboval ctižiadosť. Stačilo porozumenie. Rozumel literatúre, pretože rozumel ľuďom. A rozumel tak aj času, dobe, v ktorej tí ľudia žili. A keďže rozumel nielen ľuďom svojej generácie, dokázal byť hneď niekoľko desaťročí relevantným literárnym kritikom, ale aj literárnym historikom a napokon aj memoáristom, ktorý sa aj v tomto žánri rozhodol písať viac o iných ľuďoch než o sebe.

---

25 V tejto epizóde Petřík spomenie okrem tej svojej aj brigádnickú budovateľskú účasť mladého Milana Rúfusa a robí to opäť pre seba príznačne, teda celkom jednoducho, nacionálne, neprezentuje to ako nejaké zásadné odhalenie, je to prosto len zaujímavá informácia.

26 Petřík, c. d., s. 47.

27 Tamže, s. 68 (zvýr. P. D.).

28 Tamže, s. 69.

Literatúra

- ARISTOTELES: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1979.
- BARBORÍK, Vladimír: „Najzhovievavejší z kritikov” – kritik miery: črta.
In.: *Slovenská literatúra*, roč. 56, 2009, č. 3, s. 183 – 187.
- BARBORÍK, Vladimír – PETRÍK, Vladimír: *Putovanie k nehybnosti*.
Bratislava : LIC, 2018.
- FOBELOVÁ, Daniela: *Kultúra v živote človeka*. Banská Bystrica : Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela, 2000.
- FOBELOVÁ, Daniela: *Tri rozmery kultúry*. Bratislava : Iris, 2004.
- PETRÍK, Vladimír: *Hľadanie minulého času*. Otázky Vladimír Barborík.
Bratislava : Slovart, 2009.
- PETRÍK, Vladimír: *Proces a tvorba*. Bratislava : Slovenský spisovateľ,
1990.
- VILIKOVSKÝ, Pavel: O kríze trochu inak. In: *Sme*, roč. 17, 6. marca
2009, s. 28.

Mgr. Peter Darovec, PhD.
Filozofická fakulta Univerzity
Komenského
Katedra slovenskej literatúry a
literárnej vedy
Gondova 2
811 09 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: peter.darovec@uniba.sk